

Praha, 10. září 2009
Č. j. MV-59006-4/OAM-2009
Počet listů: 1
Počet příloh: 3/30

Vážený pane předsedo vlády,

v příloze Vám zasílám materiál „*Pozastavení nabírání žádostí o dlouhodobá víza na vybraných ZÚ – vyhodnocení situace a další postup*“, který je určen k projednání vládě České republiky.

Žádám Vás tímto o zařazení materiálu do části C programu schůze vlády na jejím nejbližším možném jednání.

S úctou

Vážený pan
Ing. Jan Fischer
předseda vlády České republiky
P r a h a

Ministerstvo vnitra České republiky

Č. j. MV-59006-4/OAM-2009

V Praze dne 10. září 2009

Výtisk č.1

PRO SCHŮZI VLÁDY

**Věc: POZASTAVENÍ NABÍRÁNÍ ŽÁDOSTÍ O DLOUHODOBÁ VÍZA NA
VYBRANÝCH ZASTUPITELSKÝCH ÚŘADECH ČESKÉ REPUBLIKY –
VYHODNOCENÍ SITUACE A DALŠÍ POSTUP**

Důvod předložení:

Materiál se předkládá s cílem informovat vládu České republiky o výsledcích pozastavení nabírání žádostí o dlouhodobá víza na vybraných zastupitelských úřadech České republiky, a s cílem schválit další postup.

Obsah:

- I. Návrh usnesení vlády
- II. Předkládací zpráva
- III. Pozastavení nabírání žádostí o dlouhodobá víza na vybraných zastupitelských úřadech – vyhodnocení situace a další postup
- IV. Vypořádání připomínek

Předkládá:

Ing. Martin PECINA, MBA
ministr vnitra

II.

Předkládací zpráva

Materiál „*Pozastavení nabírání žádostí o dlouhodobá víza na vybraných ZÚ – vyhodnocení situace a další postup*“ byl zpracován ve spolupráci ministerstva vnitra a ministerstva zahraničních věcí.

Vládě České republiky je materiál předkládán s cílem informovat ji o výsledcích pozastavení nabírání žádostí o dlouhodobá víza na vybraných zastupitelských úřadech České republiky. Toto opatření bylo jedním z opatření, která byla schválena na základě usnesení vlády České republiky č. 171 ze dne 9. února 2009 v souvislosti s hospodářskou krizí. Cílem tohoto opatření bylo nezvyšovat počty cizinců ze třetích zemí, kteří by se na území České republiky v důsledku hospodářské krize mohli dostat do obtížné sociální a finanční situace.

Analytické centrum pro ochranu státních hranic a migraci¹ zpracovalo analýzu hodnotící výsledky zavedeného opatření, včetně zhodnocení situace na trhu práce a zájmu cizinců o pracovní uplatnění v České republice. Tato analýza byla předložena na jednání Koordinačního orgánu pro řízení ochrany státních hranic České republiky², který v této souvislosti schválil návrh dalších opatření.

Mezi navrhovaná opatření patří ukončení úplného zastavení nabírání nových žádostí o udělení víza nad 90 dnů za vybranými účely. Nicméně vzhledem k přetrvávajícím důsledkům hospodářské krize je i nadále nezbytné pokračovat v omezení příjezdu nových zahraničních pracovníků na území České republiky. K omezení by mělo dojít zejména u států, kde dlouhodobě trvá vysoká poptávka po pracovním uplatnění v České republice. Naopak u států, kde se je dlouhodobě nízký zájem o pracovní imigraci do České republiky, není důvod v opatření pokračovat.

Vzhledem ke skutečnosti, že byl materiál již projednáván na mezirezortní úrovni udělil předseda vlády výjimku (č.j. 14167/09-OVA) dle ust. čl. II odst. 1 Jednacího řádu vlády, která umožnila zkrácené a zúžené mezirezortní připomínkové řízení. Materiál byl k vyjádření rozeslán ministerstvu zahraničních věcí, kterého se obsahově týká.

¹ Analytické centrum pro ochranu státních hranic a migraci bylo zřízeno usnesením vlády č. 933 ze dne 22. srpna 2007 a jeho zřízení vychází z úkolů stanovených Národním plánem řízení ochrany státních hranic České republiky. Představuje stálé analytické pracoviště mezirezortního charakteru, které se v rámci své činnosti zaměřuje na sledování a analýzu migrace jako komplexního jevu. Na jeho činnosti se prostřednictvím úzké spolupráce a výměny informací podílejí všechny orgány zapojené do systému řízení ochrany státních hranic a mezinárodní migrace.

² Koordinační orgán pro řízení ochrany státních hranic České republiky představuje centrální úroveň koordinace činností všech orgánů zapojených do aktivit v oblasti ochrany státních hranic a migrace. V něm zastoupení řídicí pracovníci s rozhodovacími pravomocemi jsou odpovědní za hodnocení situace v oblasti systému hraniční kontroly a migrace a za přijímání adekvátních opatření. V rámci své činnosti Koordinační orgán dohlíží na činnost Analytického centra pro ochranu státních hranic a migraci. Zasedání Koordinačního orgánu se uskutečnilo dne 6.8.2009.

I.

Návrh

Usnesení

**vlády České republiky
ze dne č.**

**k „Pozastavení nabírání žádostí o dlouhodobá víza na vybraných
zastupitelských úřadech České republiky – vyhodnocení situace a další
postup“**

V l á d a

I. b e r e n a v ě d o m í

informaci obsaženou v části III materiálu č.j. MV-59006-4/OAM-2009;

II. s c h v a l u j e

omezené nabírání žádostí o udělení víza nad 90 dnů na vybraných zastupitelských úřadech České republiky dle části III materiálu č.j. MV-59006-4/OAM-2009;

III. u k l á d á

1. ministru zahraničních věcí v koordinaci s ministrem vnitra s účinností od 21. září 2009 zavést omezené nabírání žádostí o udělení víza nad 90 dnů na vybraných zastupitelských úřadech České republiky dle části III materiálu č.j. MV-59006-4/OAM-2009;
2. ministru vnitra pokračovat v omezeném udělování víz nad 90 dnů za vybranými účely.

Provedou:

ministři vnitra a zahraničních věcí

Na vědomí:

ministr práce a sociálních věcí a ministr průmyslu a obchodu

III.

Pozastavení nabírání žádostí o dlouhodobá víza na vybraných ZÚ – vyhodnocení situace a další postup

V souladu s usnesením vlády č. 171 ze dne 9. února 2009 byl **od 1. dubna 2009 až do odvolání pozastaven příjem žádostí o víza k pobytu nad 90 dnů za účelem podnikání, zaměstnání a účasti v právnické osobě na zastupitelských úřadech české republiky (dále jen „ZÚ“) či generálních konzulátech České republiky (dále jen „GK“) v Thajsku, Vietnamu, Moldavsku, Mongolsku a na Ukrajině¹.**

Přerušení přijímání žádostí o víza k pobytu nad 90 dnů za vybranými účely bylo veřejnosti prezentováno jako technické opatření přechodné povahy, nikoliv jako opatření politické s tím, že přijímání žádostí o víza by mělo být obnoveno, jakmile bude na příslušných ZÚ/GK zprovozněn nový systém objednávání žadatelů VISAPPOINT².

Pilotně byl systém VISAPPOINT spuštěn ve Vietnamu na ZÚ Hanoj³ (od 17. února 2009). Od 1. června 2009 byl zahájen provoz VISAPPOINT v Číně (ZÚ Peking, ZÚ Šanghaj), Mongolsku (ZÚ Ulánbátar), Kazachstánu (ZÚ Astana), Uzbekistánu (ZÚ Taškent) a Thajsku (ZÚ Bangkok); dne 22. června byl provoz zahájen v Bělorusku (ZÚ Minsk), Gruzii (ZÚ Tbilisi); Bosně a Hercegovině (ZÚ Sarajevo), Albánii (ZÚ Tirana) a Srbsku (ZÚ Bělehrad). Dne 30. června na Ukrajině (ZÚ Kyjev, GK Doněck), v Turecku (ZÚ Ankara, GK Istanbul) a Makedonii (ZÚ Skopje). V Moldavsku (ZÚ Kišiněv) byl systém uveden do provozu 7. července 2009.

Systém VISAPPOINT umožňuje technicky nastavit kapacitu přijímání žádostí dle stanovených potřeb.

Hlavním **důvodem pozastavení nabírání nových žádostí o víza bylo omezení příchodu nových zahraničních pracovníků do České republiky v době hospodářské krize s cílem dále nezvyšovat počty cizinců, kteří se mohou ocitnout v nepříznivé sociální a finanční situaci.**

Současná situace na trhu práce České republiky

Od počátku hospodářské krize v České republice postupně klesá počet pracovníků ze zahraničí. Na základě pokynu ministerstva práce a sociálních věcí úřady práce v souvislosti s hospodářskou krizí důsledně vyhodnocují potřebu zaměstnávat cizince ze třetích zemí a dochází k upřednostňování těch cizinců, kteří se na území České republiky již nacházejí. V této souvislosti **klesají počty vydaných nových povolení k zaměstnání.** Nejnižší počet 3 228 nových povolení byl vydán v květnu tohoto roku. V následujících měsících se tyto počty mírně zvýšily. V červnu bylo vydáno 5 601 a v červenci 4 366 povolení k zaměstnání. Nově vydaná povolení k zaměstnání v sobě zahrnují především prodloužení již existujících povolení, povolení pro účastníky v právnických osobách a povolení platná jen několik měsíců reagující na potřebu zaměstnavatelů přijímat zaměstnance na krátkodobé „sezónní“ práce.

¹ Jedná se o ZÚ Bangkok, ZÚ Hanoj, ZÚ Kišiněv, ZÚ Kyjev, GK Lvov, GK Doněck a ZÚ Ulánbátar.

² VISAPPOINT je internetový systém Ministerstva zahraničních věcí České republiky, prostřednictvím kterého se cizinec registruje k podání všech žádostí o víza k pobytu nad 90 dnů a o povolení k pobytu za vybranými účely na území ČR.

³ V Hanoji došlo k pozastavení nabírání žádostí o dlouhodobá víza již od listopadu 2008.

Postupně klesá počet hlášených volných pracovních míst, na která jsou zaměstnavatelé ochotni zaměstnat cizince.

Počty pracujících cizinců, kteří potřebují povolení k zaměstnání, se na území České republiky výrazně snižují. K 31. prosinci 2008 bylo evidováno celkem 284 551 zaměstnaných cizinců. Za prvních sedm měsíců roku 2009 se jejich počet snížil na 248 193, přičemž počty cizinců potřebujících povolení k zaměstnání (cizinci ze třetích zemí) se z 128 934 snížily na 97 665 (pokles o 24,3%). Počty zaměstnaných občanů EU/EHP a počty cizinců z třetích zemí, kteří nepotřebují povolení k zaměstnání, jsou v současné době stabilní.

U státních příslušníků ze zemí, kde bylo pozastaveno nabírání žádostí o udělení dlouhodobého víza, byl od počátku roku do května 2009 zaznamenán **největší pokles v počtu platných povolení k zaměstnání u občanů Vietnamu, a to o 65%. Dále byl evidován pokles o 45% u občanů Mongolska, o 10% u občanů Ukrajiny a o 6% u občanů Moldavska a Thajska.** Kromě občanů Thajska všichni tito cizinci dlouhodobě obsazují přední příčky v žebříčku počtu zahraničních pracovníků ze třetích zemí. Výrazný nárůst počtu pracovníků z těchto zemí byl zaznamenán v průběhu roku 2008, od počátku roku 2009 pak následuje výše popsany postupný pokles.

Vzrůstající snahy cizinců zajistit si legální pobyt na území České republiky po ztrátě pracovního uplatnění

S cílem zajistit si po ztrátě pracovního uplatnění i nadále legální pobyt na území České republiky, **dochází u cizinců ve větší míře ke změnám účelu pobytu „zaměstnání“ na účel pobytu „podnikání“.** Zájem o vydání nových živnostenských oprávnění kulminoval v březnu 2009. Zatímco v lednu 2009 bylo nově vydáno živnostenské oprávnění 1 387 cizincům, v březnu to bylo dokonce 2 297 nových oprávnění. V následujících měsících jejich počty opět mírně klesaly. V červenci bylo vydáno 1 288 nových živnostenských oprávnění. **Na celkovém počtu nově vydaných živnostenských oprávnění cizincům mají většinový podíl státní příslušníci třetích zemí. Naprostá většina je vydávána státním příslušníkům Vietnamu. Nicméně v posledních měsících výrazně roste počet nových živnostenských oprávnění vydávaných občanům Ukrajiny.**

Od počátku roku do června 2009 získalo pobyt za účelem podnikání celkem 24 tisíc cizinců.

Ze sledovaných pěti zemí **se nárůst počtu osob pobývajících na území České republiky za účelem podnikání netýká občanů Thajska.** Za první pololetí roku 2009 bylo vydáno pouze jedno živnostenské oprávnění občanovi Thajska.

Důvod, proč cizinci přecházejí na účel pobytu „podnikání“, je ten, že získání živnostenského oprávnění není, na rozdíl od povolení k zaměstnání, závislé na situaci na trhu práce a není nijak omezeno. Hrozí-li cizinci ztráta pracovního uplatnění, obstarává si živnostenské oprávnění a následně na území žádá o změnu účelu dlouhodobého pobytu vydaného za účelem zaměstnání. Mnozí z těchto cizinců pak na území České republiky pracují v zastřeném pracovněprávním vztahu.

Zastřený pracovněprávní vztah byl zaznamenán rovněž v souvislosti se studiem cizinců v České republice. Cizinci tak např. vykonávají práci na základě smlouvy o vzdělání a uvádějí, že za vykonanou práci nedostávají finanční odměnu, jelikož se jedná pouze o praxi.

V důsledku snahy cizinců zajistit si legální pobyt na území České republiky, **lze očekávat, že při trvajícím omezení nabírání žádostí o dlouhodobá pobytová oprávnění u vybraných účelů se pro cizince stanou atraktivní i další účely pobytu, u nichž není omezení nabírání žádostí nijak zavedeno.** Z tohoto důvodu **je třeba sledovat** nejen žádosti o dlouhodobá pobytová oprávnění za účelem zaměstnání, podnikání a účast v právnické

osobě, ale také za účelem studia a sloučení rodiny, u nichž je aktuálně zaznamenáván nárůst a které mohou být v této souvislosti zneužívány pro potřeby legalizace pobytu.

Účast cizinců v Projektu dobrovolných návratů

Projekt dobrovolných návratů byl realizován na základě usnesení vlády ČR č. 171 ze dne 9. února 2009. Cílem projektu bylo pro přesně definované skupiny státních příslušníků třetích zemí, kteří v důsledku ekonomické krize ztratili pracovní uplatnění, zajistit možnost důstojného návratu do země původu. Dobrovolný návrat byl v rámci projektu nabízen zejména jako preventivní opatření před možným propadem do ilegality a následným nuceným vyhoštěním.

K 31. červenci 2009 bylo do projektu registrováno celkem 1901 cizinců. Nejvyšší zájem byl ze strany mongolských občanů, kterých se registrovalo 1 234, což tvoří 65% všech registrovaných cizinců.

Na druhém místě byli státní příslušníci Uzbekistánu (293), kteří tvořili 15,4% všech registrovaných. Následuje Vietnam s 250 registrovanými (13,2%) a s velkým odstupem Ukrajina s 52 registrovanými. Moldavsko se nachází na 6. místě s 15 registrovanými osobami. V případě Thajska nebyl evidován ani jeden zájemce o dobrovolný návrat.

V této souvislosti je **nezbytné zmínit velký zájem státních příslušníků Uzbekistánu o účast v projektu.** Během roku 2008 se zvýšil počet státních příslušníků Uzbekistánu žádajících o dlouhodobá víza. V důsledku toho se více než zdvojnásobil počet občanů Uzbekistánu dlouhodobě pobývajících v České republice. K 31. prosinci 2008 jejich počet dosáhl 2 191. V důsledku hospodářské krize poté **množství z těchto osob ztratilo v České republice další pracovní uplatnění,** a proto se registrovalo do projektu dobrovolných návratů.

Reakce států na pozastavení nabírání žádostí o víza nad 90 dnů za vybranými účely

Co se týká reakce dotčených států na omezení nabírání žádostí o udělení dlouhodobých víz, **nebyly zaznamenány zásadní negativní ohlasy ze strany oficiálních míst dotčených států** vyjma Ukrajiny a Vietnamu.

V těchto dvou státech se negativní reakce objevovaly také v médiích a u širší veřejnosti. Na Ukrajině byla v médiích vedena poměrně agresivní, nepřesná a zavádějící kampaň, která mezi potencionálními žadateli vyvolala určité zděšení. K této kampani se přidala řada místních orgánů a organizací. K určitému uklidnění situace došlo po návštěvě poradce ukrajinského prezidenta u zástupce vedoucího ZÚ.

Vietnamská média ve svých článcích uváděla, že rozhodnutí je v rozporu s vysokou úrovní vzájemných vztahů obou zemí. ZÚ Hanoj byl v souvislosti s novinovými články neustále kontaktován jak žadateli, tak zpravodajskými agenturami a novinovými redakcemi žádajícími podrobné informace.

V případě Thajska se objevily negativní reakce ze strany některých českých podnikatelských subjektů.

V případě Mongolska a Moldavska nebyly zásadní negativní reakce zaznamenány. Mongolské státní orgány spustily na svém území kampaň, která jejich občany informovala o poklesu možností pracovního uplatnění v České republice.

Navrhovaná opatření

- Ukončit úplné pozastavení nabírání žádostí o udělení dlouhodobých víz za vybranými účely na vybraných zastupitelských úřadech

Ačkoli důsledky hospodářské krize nadále trvají, současný stav, kdy je úplně pozastaveno nabírání žádostí o udělení dlouhodobých víz za vybranými účely, není z dlouhodobého hlediska udržitelný. Zejména v období, kdy je zvýšená poptávka po pracovnících ze zahraničí pro výkon sezónních prací, je žádoucí, aby byl v omezené míře příchod nových pracovníků ze zahraničí umožněn. Nicméně v souvislosti s přetrvávajícími důsledky hospodářské krize, a tedy i omezenými možnostmi pracovního uplatnění cizinců v České republice, je navrhováno i nadále výrazně omezit nabírání žádostí o udělení dlouhodobých víz ve státech s vysokou poptávkou po pracovním uplatnění v České republice.

- Omezit nabírání žádostí o dlouhodobá pobytová oprávnění na ZÚ v Moldavsku, Mongolsku, na Ukrajině a ve Vietnamu

V návaznosti na trvalý sníženou poptávku po zahraniční pracovní síle je navrhováno na **ZÚ v Moldavsku, Mongolsku, na Ukrajině a ve Vietnamu zavést omezené nabírání žádostí o dlouhodobá víza**, a to nejen za účelem zaměstnání, podnikání a účasti v právnické osobě, ale rovněž za účelem studia a sloučení rodiny.

V případě dlouhodobého omezení přijímání žádostí o víza za účelem zaměstnání, podnikání a účasti v právnické osobě hrozí nebezpečí, že se pro cizince stanou jakýmsi „náhradním řešením“ vstupu na území České republiky účely pobytu studium či sloučení rodiny. Z tohoto důvodu je **nezbytné v maximální míře omezit počty nabíraných žádostí u všech účelů pobytu**, včetně studia a sloučení rodiny.

Omezení proběhne s využitím technických možností systému VISAPPOINT, který umožňuje stanovit snížené limity pro nabírání žádostí o dlouhodobá pobytová oprávnění.

Přesné počty nabíraných žádostí u jednotlivých účelů budou určeny ministerstvem zahraničních věcí v koordinaci s Analytickým centrem pro ochranu státních hranic a migrací.

- Nově omezit nabírání žádostí o dlouhodobá pobytová oprávnění na ZÚ v Uzbekistánu

Během roku 2008 byl zaznamenán se více než dvojnásobně zvýšil počet občanů Uzbekistánu dlouhodobě pobývajících na území České republiky. Následně mnoho z těchto osob ztratilo v České republice další uplatnění, a proto se registrovalo do Projektu dobrovolných návratů (druhé místo v počtu registrovaných cizinců).

Uzbekistán je významnou zdrojovou zemí pro migraci do České republiky, ale jak ukazují vysoké počty jeho občanů zařazených do Projektu dobrovolných návratů, **pro mnohé z těchto cizinců však není v České republice uplatnění.**

Z tohoto důvodu je **žádoucí regulovat počty žádostí o dlouhodobá víza za účelem zaměstnání, podnikání, účasti v právnické osobě, studia a sloučení rodiny občanů Uzbekistánu již na ZÚ v zemi jejich původu.**

- Již neaplikovat zpřísněná opatření ohledně nabírání žádostí o dlouhodobá víza na občany Thajska

Vzhledem k nízkému aktuálnímu zájmu občanů Thajska o zaměstnání, podnikání a účast v právnické osobě v České republice **není v současné době nutné pokračovat ve zpřísněných opatřeních ve vztahu k občanům Thajska.**

Počty státních příslušníků Thajska pracujících v České republice na základě povolení k zaměstnání mají stabilní úroveň. Za první pololetí jejich počet poklesl o 9% (z 503 na 458). Státní příslušníci Thajska rovněž nepatří do skupiny cizinců, u kterých by byl zvýšený zájem o podnikání na území České republiky.

Kapacity příjmu počtu žádostí lze technicky nastavit dle potřeb ZÚ Bangkok.

IV.

VYPOŘÁDÁNÍ PŘIPOMÍNEK K MATERIÁLU

„Pozastavení nabírání žádostí o dlouhodobá víza na vybraných ZÚ – vyhodnocení situace a další postup“

Dle Jednacího řádu vlády byl materiál rozeslán do meziresortního připomínkového řízení dopisem ministra vnitra dne 28. srpna 2009, s termínem dodání stanovisek do 3. září 2009. Vzhledem ke skutečnosti, že byl materiál již projednáván na mezirezortní úrovni udělil předseda vlády výjimku (č.j.14167/09-OVA) dle ust. čl. II odst. 1 Jednacího řádu vlády, která umožnila zkrácené a zúžené mezirezortní připomínkové řízení. Materiál byl k vyjádření rozeslán ministerstvu zahraničních věcí, kterého se obsahově týká. Vyhodnocení tohoto řízení je uvedeno v následující tabulce:

Resort	Připomínky	Vypořádání
Ministerstvo zahraničních věcí	Bez připomínek.	